Brjef ráðgjafans fyrir Ísland *til landshöfðingja* um synjun konungsstaðfestingar á lagafrumvarpi um kennslu í lærða skólanum í Reykjavík og gagnfræðaskólanum á Möðruvöllum. — Með brjefi, dagsettu 27. apríl þ. á, hafið þjer, herra landshöfðingi, sent hingað lagafrumvarp, er borið hafði verið upp af þingmanna hálfu og samþykkt af alþingi 1897, um kennslu í lærða skólanum í Reykjavík og í gagnfræðaskólanum á Möðruvöllum. Hafið þjer leitað umsagnar bæði kennaranna við lærða skólann í Reykjavík og yfirstjórnar skólans um málið og látið þjer í ljósi þá skoðun, — jafnframt því að geta þess að þjer sjeuð yfirleitt samdóma kennurunum og yfirstjórn skólans, — að umrætt lagafrumvarp sje eigi til þess fallið að öðlast allrahæsta staðfesting. 130 27. sept.

Sem ástæður móti því að leggja til grundvallar fyrir æðri menntun á Íslandi þá skipun, sem lagafrumvarpið ætlast til, færa kennararnir og yfirstjórn lærða skólans það fram, að gagnfræðakennslan, er að eins nær yfir 3 ár, muni verða ónóg til þess að veita lærisveinunum þá almennu skólamenntun, sem tilgangurinn er að reyna að veita þeim, sem og hitt að hin mikla takmörkun á latínukennslunni og afnám grísku sem skyldunámsgreinar í efri deild skólans, — en með því móti hefir lagafrumvarpið einnig getað miðað námið í þeirri deild við 3 ár, — verði að skoðast sem fullkomið niðurdrep fyrir ætlunarverk skólans. Að því er sjerstaklega snertir afnám grískunnar sem skyldunámsgreinar, þá hefir það verið tekið fram, að, auk þess sem það sje mjög óhagfelt fyrir hina mörgu stúdenta, sem að loknu námi í lærða skólanum leggja stund á guðfræði, þá sje hætt við því, að afleiðingin hjeraf mundi verða sú, að stúdentar frá Reykjavíkurskóla fengju ekki sama aðgöngurjett að Kaupmannahafnar háskóla, sem stúdentar frá lærðu skólunum í konungsríkinu, og teljið þjer þetta atriði eitt saman eiga að nægja til þess að hindra það, að frumvarpið verði að lögum.

Í samræmi við það, sem þannig hefir verið tekið fram af kennurum lærða skólans, yfirstjórn hans og yður, herra landshöfðingi, verður ráðaneytið að vera þeirrar skoðunar, að með hinum tilætlaða 3 ára námstíma í hvorri deild verði í hvorugri náð viðunanlegum árangri, — jafnvel þótt ekkert tillit sje tekið til þess, að afnám grísku sem skyldunámsgreinar í efri deild er með öllu óráðlegt vegna sambandsins við Kaupmannahafnar háskóla og vegna guðfræðisnámsins við prestaskólann í Reykjavík. Með því að ráðaneytið þannig eigi heldur hefir getað álitið frumvarpið til þess fallið að verða að lögum, hefir það í allra þegnsamlegustum tillögum sínum ráðið frá því að frumvarpið fái allrahæsta staðfesting og hefir hans hátign konunginum 23. þ. m. allramildilegast þóknazt að fallast á þessar tillögur ráðaneytisins.

Þetta er yður hjer með til vitundar gefið til þóknanlegrar leiðbeiningar og birtingar í B deild Stjórnartíðindanna ásamt áðurnefndu brjefi yðar.

Brjef landshöfðingja.

Alþingi, sem saman kom síðastliðið ár, hefir samþykkt eptir löglegan undirbúning lagafrumvarp um kennslu í lærða skólanum í Reykjavík og í gagnfræðaskólanum á Möðruvöllum, sem borið hafði verið upp af þingmanna hálfu.

30. dag nóvembm. 1898.

Reykjavík. Ísafoldarprentsmiðja.

130 Jafnframt því að senda lagafrumvarp þetta bæði í þeim búningi, er það fjekk hjá alþingi, og í danskri þýðing, skal jeg leyfa mjer virðingarfyllst að taka það fram, er hjer segir.

Svo sem ráðaneytið mun minnast, var af stjórnarinnar hálfu lagt fyrir alþingi 1895 frumvarp til laga um að koma upp gagnfræðakennslu við lærða skólann í Reykjavík og að afnema gagnfræðaskólann á Möðruvöllum, og var frumvarpið fellt frá 2. umræðu af efri deild, en fyrir hana var frumvarpið fyrst lagt. Samkvæmt umgetnu lagafrumvarpi átti að koma á gagnfræðakennslu í lærða skólanum í Reykjavík á þann hátt, að gagnfræðakennslan yrði hið lægra kennslustig en lærða kennslan hið efra kennslustig í hinum sama skóla. Sömu skipun er tilætlun alþingis að koma á með lagafrumvarpi því, sem hjer er um að ræða, en þar sem stjórnarfrumvarpið frá 1895 ákvað að bæta skyldi við tveim bekkjum við hina núverandi bekki í skólanum, þannig að fjórir bekkir skyldu ætlaðir til gagnfræðakennslunnar og 4 bekkir til hinnar lærðu kennslu, er skyldi vera að mestu óbreytt, sjerstaklega af því er tölu námsgreinanna snertir þá ætlast frumvarp alþingis til að bekkjatalan haldist óbreytt þannig að í 3 bekkjum skuli kennd gagnfræði og í 3 bekkjum fari fram hin lærða kennsla, en gríska skuli afnumin sem skyldunámsgrein.

Að því er gagnfræðaskólann á Möðruvöllum snertir, er leggja átti niður samkvæmt stjórnarfrumvarpinu frá 1895, þá er tilætlun alþingisfrumvarpsins að auka hann þannig að í honum sjeu 3 kennslubekkir, svo að kennslan í þeim skóla samsvari að öllu leyti gagnfræðakennslunni í Reykjavíkur lærða skóla, og að þeir lærisveinar, sem tekið hafa burtfararpróf úr Möðruvallaskóla, geti gengið próflaust í 4 bekk Reykjavíkur lærða skóla. En þótt það væri viðurkennt í umræðunum á alþingi, að bæta þyrfti við skólahúsið á Möðruvöldum sem samsvaraði því, er gagnfræðaskólinn þar væri aukinn, var hvorki í lagafrumvarpi því, sem hjer er um að ræða, nje á fjárlögunum veitt nein upphæð til þess að standast þann kostnað, er þar af leiddi.

Jeg taldi rjettast að útvega yfirlýsing kennaranna við Reykjavíkur lærða skóla og yfirstjórnar skólans um málið, áður en jeg bæri það upp fyrir hinu háu ráðaneyti, og jafnframt því að senda hjermeð yfirlýsingar þessar, er jeg yfir höfuð get fallizt á, og því leyfi mjer virðingarfyllst að vísa til, skal jeg láta mjer nægja að taka það fram, að, með því að formaður kennsluumsjónarnefndarinnar fyrir lærða skóla og gagnfræðaskóla í Danmörku, háskólakennari Gertz, í yfirlýsing þeirri, er mjer var birt með brjefi hins háa ráðaneytis 14. jan. 1895 viðvíkjandi tillögum mínum frá 1892 um að koma á gagnfræðakennslu við Reykjavíkur lærða skóla og koma henni inn í nýja sameiginlega kennsluskipun fyrir skólann, — hefir beint tekið það fram, að meðan hinir dönsku latínuskólar haldi kennslunni í báðum klassisku málunum, verði Reykjavíkur lærði skóli að gjöra hið sama, og að þess því ekki megi vænta að stúdentar frá nefndum skóla fái aðgang að Kaupmannahafnarháskóla, ef gríska verði afnumin sem skyldunámsgrein í skólanum, þá get jeg þegar af þeirri ástæðu eigi ráðið til þess að það verði lagt til, að umrætt frumvarp fái allrahæsta staðfesting.

131 **Brjef ráðgjafans fyrir Ísland *til landshöfðingja* um synjun konungsstaðfestingar á lagafrumvarpi um rjett kaupmanna til að verzla með áfengi.** — Með brjefi, dag-
27. sept. settu 6. janúar þ. á., hafið þjer herra landshöfðingi, sent hingað lagafrumvarp, er borið hafði verið upp af þingmannahálfu og samþykkt af alþingi sumarið 1897, um rjett kaupmanna til að verzla með áfengi og hafið þjer sökum þeirra mótbárna, sem í fleirum greinum má koma fram með gegn umgetnu lagafrum-